УДК 378.6:355

DOI 10.33251/2522-1477-2019-5-337-343

ЖЕЛЯСКОВ Василь Якович,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри гуманітарних дисциплін, Дунайський інститут національного університету «Одеська морська академія»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті акцентується увага на необхідності удосконалення професійної підготовки майбутніх судноводіїв в аспекті здійснення ними професійної комунікативної взаємодії. Автором виокремлено педагогічні умови підготовки формування готовності майбутніх судноводіїв до професійної комунікативної взаємодії. Запропоновано поетапне упровадження низки педагогічних умов, спрямованих на ефективне виконання професійної комунікативної взаємодії англійською мовою. Обґрунтовано ефективність англійського навчання на основі міжпредметних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін; встановлено, що підвищенню рівня мотивації курсантів до професійного спілкування англійською мовою значно сприяє використання інноваційних технологій навчання. Подальший науковий пошук буде спрямований на орієнтацію навчального процесу на полікультурність, інтеграцію та адаптацію морських фахівців в професійному середовищі.

Ключові слова: педагогічні умови, інноваційні технології навчання, міжпредметні зв'язки, майбутні судноводії, професійна комунікативна взаємодія, безпека судноплавства.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна перебуває на шляху вступу до постіндустріальної й інформаційної епохи, що потребує чітких та ефективних рішень. Сучасний фахівець – це насамперед продукт власного розвитку. Серед професійних цінностей сучасного судноводія варто, на нашу думку, виокремлювати такі: орієнтація на нетрадиційні рішення та водночас урахування й дотримання чинних стандартів і законів; готовність до подолання труднощів; усвідомлення особистої відповідальності за морську обстановку; реальне оцінювання своєї кваліфікації; усвідомлення необхідності в постійному вдосконаленні професійної компетентності; гуманістичне усвідомлення власної ролі у морській професії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Педагогічні умови професійної підготовки спеціалістів різних напрямів розглядали В. Беспалько, Я. Булахова, Г. Варварецька, І. Вяхк, Л. Гапоненко, І. Зязюн, Н. Логутіна, У. Ляшенко, О. Можаровська, В. Сластьонін, Л. Хоменко-Семенова, І. Ярошук та ін. Проблеми професійної спрямованості мовної підготовки судноводіїв розглядали С. Барсук, Н. Дорошкевич, В. Зикова, Ф. Кнудсен (F. Knudsen), В. Кудрявцева, Л. Новік, О. Соловйова, В. Тенішева, О. Цибульська, В. Шорт (V. Short). Недостатній рівень англійської підготовки майбутніх судноводіїв й існуюча практична нагальність у вирішенні цієї проблеми обумовили необхідність створення та впровадження педагогічних умов, які були б спрямовані на підвищення рівнів готовності майбутніх судноводіїв до професійної комунікативної взаємодії.

Мета статті – теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх судноводіїв до професійної комунікативної взаємодії англійською мовою та уточнення понять «умови», «педагогічні умови» та термінів, пов'язаних із поняттям «організація».

Виклад основного матеріалу. Професійну діяльність майбутніх судноводіїв високо цінують на морському ринку як в Україні, так і за кордоном. Вищі морські навчальні заклади отримують державне замовлення у великому обсязі на професійну підготовку названих спеціалістів. Знання з англійської мови – украй важливі для морської професії, оскільки всі термінологічні довідники, назви й описи принципів роботи морських приладів опубліковані англійською мовою.

У педагогічній науці є багато підходів до визначення терміна «умова». Автори «Великого тлумачного словника сучасної української мови» пропонують одну з дефініцій поняття «умови»: це «правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь» [5, с. 1506]. Условнику з педагогіки терміносполучення «організація діяльності» схарактеризоване як процес об'єднання людей і засобів для досягнення

поставленої мети [9, с. 224]. Із цитованих дефініцій випливає, що «організувати» означає: 1) зосередити, мобілізувати, спрямовувати; 2) чітко налагодити, належно впорядковувати щонебудь [4, с. 853].

Науковці А. Алексюк, А. Аюризанайн та П. Підкасистий розглядають педагогічні умови як чинники, що впливають на процес досягнення мети, при цьому поділяють їх на: зовнішні (позитивні відносини викладача й студента; об'єктивність оцінки навчального процесу; місце навчання, приміщення, клімат тощо) та внутрішні (індивідуальні особливості студентів, тобто стан здоров'я, риси характеру, досвід, уміння, навички, мотивація тощо) [1, с. 85].

Науковець Т. Джежуль, досліджуючи організаційно-педагогічні умови реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні вищої математики майбутніх судноводіїв, визначає такі: реалізація принципу модульності під час навчання курсантів; внесення до позааудиторної самостійної роботи студентів з вищої математики рівневих завдань міжпредметного змісту; урахування в змісті запланованих міжпредметних завдань можливостей для розвитку математичної компетентності: математично-теоретичної, математично-інформаційної, світоглядної та математично-професійної складових; створення електронного інформаційно-комунікативного середовища; підготовка викладачів до впровадження методичної системи реалізації міжпредметних зв'язків у процес навчання вищої математики [8, с. 26].

Досліджуючи ефективність процесу підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування, В. Смілікова визначила такі педагогічні умови: 1. Психолого-педагогічні: формування мотивації до професійно-орієнтованого спілкування в процесі професійної підготовки майбутніх судноводіїв. 2. Методичні: розроблення інструктивно-методичної бази процесу впровадження кейс-технологій у підготовку майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування. 3. Організаційні: інтеграція кейс-технологій, нових і традиційних методів та форм навчання іншомовного професійно-орієнтованого спілкування в процесі професійної підготовки майбутніх судноводіїв [10, с. 145].

Унаслідок дослідження іншомовної підготовки в галузі авіації, О. Бродова схарактеризувала «педагогічні умови» формування комунікативних умінь пілотів як сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених чинників, що сприяють ефективності навчального процесу й досягненню поставлених цілей. У процесі навчання англійської мови О. Бродова виокремлює такі педагогічні умови: 1) оптимальне структурування змісту циклу психолого-педагогічних дисциплін; 2) професійне спрямування матеріалу; 3) вплив методів активного навчання в процесі діалогічної взаємодії; 4) упровадження дидактичної моделі формування комунікативних умінь пілотів [3, с. 84].

Аналіз професійної готовності майбутніх пілотів до польотів на міжнародних повітряних трасах дав змогу В. Л. Асріян виокремити низку психолого-педагогічних умов, необхідних для навчання англійської мови: 1) поетапність підготовки: 1-й етап – навчання загальної англійської мови; 2-й етап – навчання технічної авіаційної англійської мови; 3-й етап – навчання фразеології радіообміну; 2) інтеграція знань, навичок, умінь із технічної авіаційної англійської мови; 3) використання ситуаційних завдань, пов'язаних із труднощами в особливих ситуаціях польоту; 4) система оцінювання, що об'єднує всі етапи підготовки під час вивчення технічної авіаційної англійської мови [2, с. 8].

Окреслення педагогічних умов, зорієнтованих на організацію навчання у вищій школі, ґрунтовані на впровадженні заходів, методів, прийомів, вимог у навчальний процес. У контексті дослідження запропоновано авторське тлумачення дефініції «педагогічні умови формування готовності майбутніх судноводіїв до професійної комунікативної взаємодії» як сукупності об'єктивних можливостей, спрямованих на досягнення ефективної професійної взаємодії англійською мовою у стандартних та нестандартних умовах морської діяльності.

Широкий діапазон залучених до аналізу інформаційних джерел дав змогу припустити, що ефективність процесу підготовки майбутніх судноводіїв до професійної комунікативної взаємодії забезпечується сукупністю таких педагогічних умов:

1) забезпечення стійкої мотивації курсантів вищих морських навчальних закладів до професійної комунікативної взаємодії за допомогою використання інноваційних технологій навчання;

2) побудова навчального процесу у вищих морських навчальних закладах на основі міжпредметних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін;

3) організація навчального процесу майбутніх судноводіїв з огляду на аспекти міжкультурної взаємодії учасників морських екіпажів.

Описані педагогічні умови потребують докладного обґрунтування. Першою педагогічною умовою є забезпечення стійкої мотивації курсантів вищих морських навчальних закладів до професійної комунікативної взаємодії за допомогою використання інноваційних технологій навчання.

Період навчання студента у вищому морському навчальному закладі – сприятлива нагода розкрити себе, виявити таланти, розвинути інтелектуальні й моральні якості. Обсяг знань, який студент отримує в процесі навчання, оптимізує усвідомлення себе як індивідуальності, посилює прагнення до професійного самовдосконалення. Це означає, що в студентів має бути добре розвинена професійна мотивація.

Навчаючи професійно орієнтованої англійської мови курсантів вищих морських навчальних закладів, викладачі досягають позитивного результату й підвищення рівня мотивації за допомогою використання інноваційних технологій, до яких належать інформаційні, інтерактивні, комп'ютерні та ін. Появі терміна «технологія» у педагогіці передувало прагнення досягти найкращих результатів навчання. Технологія як процес має такі риси: розмежування навчального процесу на окремі етапи; координованість і поетапне виконання дій; однозначність виконання процедур та операцій для досягнення результату. Будь-яка технологія є інформаційною, оскільки пов'язана з передаванням інформації.

Інформаційні технології означають застосування інформаційних ресурсів у навчальному процесі. Інформаційні технології можна тлумачити як джерело інформації, що слугує підґрунтям для отримання знань. Використання інформаційних ресурсів у навчальному процесі дає змогу організовувати різні форми діяльності, застосовувати весь спектр можливостей сучасних інформаційних технологій; оперувати технологіями мультимедіа; сприяти оволодінню загальнокультурними та професійними компетенціями; контролювати навчальний процес; автоматизувати результати навчальної діяльності; активізувати самостійну навчальну діяльність; забезпечувати управління інформаційними потоками [7, с. 86].

Один з ефективних методів використання інформаційних технологій – комп'ютерне навчання, що створює нові можливості для навчання й тестування. Роль комп'ютера в опануванні професійно орієнтованих дисциплін у вищому морському навчальному закладі, зокрема іноземної мови, стає все більш значущою та має низку переваг: 1) доступ до спеціалізованих навчальних матеріалів у текстовому, відео- й аудіоформаті через пошукові системи Інтернету, тематичні інтернет-ресурси; 2) забезпечення інтеграції за допомогою єдиного інтерфейсу множинних способів використання мови й варіантів мовної практики; 3) можливість налагоджувати комунікативну взаємодію за допомогою мови, що вивчають; «проживання» у віртуальному світі; 4) змога комбінувати інтернет-ресурси з іншим навчальним матеріалом, що вможливує подальші пошуки, розширює знання про мову, морську тематику й засоби її навчання (наприклад, онлайн-словники, аудіозразки вимови); 5) надання доступу до дистанційного навчання за межами аудиторій або розкладу, при цьому зберігається контроль викладача та зворотний зв'язок; 6) можливість ведення інтерактивного діалогу з комп'ютером для оцінювання й корекції мовних навичок.

На нашу думку, у вищих морських навчальних закладах інформаційні технології об'єднують всі описані позиції. Курсанти постійно залучені до завдань, що потребують використання Інтернету, веб-сайтів міжнародних організацій, електронних бібліотек, електронних видань. Крім того, усі тренажерні системи, технічні прилади й радіосистеми побудовані за принципом використання супутникового зв'язку.

Контекстне навчання – один із напрямів інноваційних педагогічних технологій, що здобув популярність в останні роки. Починаючи з 90-х років збіглого століття, А. А. Вербицький запропонував викладати загальні дисципліни в контексті майбутньої професійної діяльності [4]. Водночас слід зауважити, що поряд із традиційною методикою потрібно використовувати методи активного навчання, підходити комплексно до професійного навчання. Контекстне навчання проектується, зважаючи на мету, зміст, принципи навчання, умови педагогічного процесу, контингент курсантів, напрям професійної підготовки та індивідуальний доробок викладача. Контекст – це те, що аналізують як ціле, яке зв'язує й пояснює певні явища, факти [4, с. 567].

Реалізація контекстного навчання як однієї з педагогічних умов відбувалася наступним чином. Викладачів-філологів і викладачів суміжних кафедр організовують у групи по 3-4 особи з

подальшою перспективою роботи в команді. Діяльність відбувається за такою схемою: 1) складання курсу лекцій; 2) складання термінологічного словника, словосполучень, скорочень професійного контексту; 3) переклад викладачем-філологом навчального матеріалу англійською мовою, розроблення додаткових завдань для відпрацювання навичок з англійської мови; 4) аудіозапис термінологічного словника з правильною англійською вимовою; 5) розроблення навчально-методичних посібників викладачем-філологом і викладачем професійно орієнтованої дисципліни.

На підставі цього окреслено наступну педагогічну умову в такому формулюванні: побудова навчального процесу у вищих морських навчальних закладах на основі міжпредметних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін. Розкриємо детальніше цю педагогічну умову.

В «Українському педагогічному словнику» міжпредметні зв'язки витлумачені як взаємне узгодження навчальних програм, зумовлене системою наук і дидактичною метою [12, с. 210]. Міжпредметні зв'язки відображають комплексний підхід до навчання, який уможливорює виокремлення головних елементів змісту освіти та взаємозв'язків між окремими дисциплінами. Завдяки інтеграції знань у процесі навчання на основі міжпредметних зв'язків підвищується продуктивність перебігу психічних процесів. Важливу роль відіграють міжпредметні зв'язки в ході розвитку системного мислення. Особливої актуальності, на наш погляд, набуває використання міжпредметних зв'язків у вищих морських навчальних закладах, що потребує залучення фахівців із різних навчальних професійно орієнтованих дисциплін для опрацювання програм і підручників на міжпредметній підставі. Крім того, навчання із залученням викладачів з інших дисциплін сприяє підвищенню рівня їхньої кваліфікації, різноаспектному аналізу специфіки морської галузі.

У цьому контексті варто говорити про інтеграцію навчальних дисциплін стосовно морських навчальних закладів. Інтегративність не означає розчинення однієї професійно орієнтованої дисципліни в іншій, а, навпаки, засвідчує їхню єдність, збереження систем, що взаємодіють, налагодження контактів. Дослідниця Л. Герасименко вбачає в інтеграції знань дисципліни «Іноземна мова» з іншими авіаційними дисциплінами цілісний процес взаємодії та взаємопроникнення різних систем знань, що виражене через виникнення їхніх інтегральних форм, методів, взаємообмін інформації, унаслідок чого виникає єдина цілісність [6, с. 55]. Зазначимо, що інтегративні зв'язки професійно орієнтованих морських дисциплін подібно до авіаційних розкриваються через терміни й поняття, однак навчання дисципліни не може бути обмежене розумінням їхньої сутності. Важливо усвідомлювати вияв цих термінів в інших дисциплінах.

Узагальнюючи виклад, наголосимо, що міжпредметні зв'язки професійно орієнтованих дисциплін виявляються у вищому морському навчальному закладі різноаспектно. Так, реалізація цієї педагогічної умови відбувалася через цикли дисциплін, у яких міжпредметні зв'язки найбільш чітко помітні, а саме: «Англійська мова» («Професійно орієнтована англійська мова», «Радіообмін») та професійно орієнтованими дисциплінами («Психологія екстремальних ситуацій на морському транспорті», «Безпека та охорона на морі», «Метеорологія», «Радіонавігаційні прилади та системи», «Морське право», «Навігація та лоція», «Морехідна астрономія», «Маневрування і управління судном», «Експлуатація спеціалізованих суден», «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування (GMDSS)» та ін.). Домінантним завданням є формування знань, умінь і навичок майбутніх судноводіїв для здійснення професійної комунікативної взаємодії англійською мовою в процесі професійної діяльності. Це потребує насамперед знань зі спеціальних технічних дисциплін, які слугують фундаментом для навчання циклу дисциплін з англійської мови.

Третя організаційно-педагогічна умова – організація навчального процесу майбутніх судноводіїв з огляду на аспекти міжкультурної взаємодії учасників морських екіпажів.

Серед характерних рис Болонського процесу варто назвати мобільність фахівців, спроможних ефективно спілкуватися іноземною мовою з представниками інших культур. У контексті глобалізації освітнього простору йдеться про готовність до професійної комунікативної взаємодії англійською мовою з представниками інших культур. У ситуаціях міжкультурного спілкування важливу роль відіграє набуття культурного досвіду країни (знання з економіки, історії, географії, політичного устрою) і формування комунікативних умінь. Беручи до уваги авторський досвід, зазначимо, що у вищих морських навчальних закладах України, зокрема у Дунайському інституті національного університету «Одеська морська академія» навчається багато іноземних студентів, які прагнуть оволодіти професією судноводія. Тому опанування культурного досвіду

України відбувається із залученням професійного контексту, що пов'язаний із реаліями професійного середовища.

Зазначимо, що інтернаціоналізація суспільства охопила морську галузь, оскільки виконання міжнародних морських перевезень зумовлює необхідність введення крос-культурного діалогу. ІМО зосереджує увагу на міжкультурній комунікації як важливому чинникові безпеки судноплавства. Крос-культурне спілкування за своєю природою – багатоаспектне. Моряки плавають у зарубіжних державах, перевозять пасажирів по всьому світу; інженери-судноводії з технічного обслуговування та інший персонал використовують технології, розроблені багатьма країнами. Люди взаємодіють один з одним, а також із продуктами інших культур. Поведінка та навколишні умови можуть бути передбачені доти, поки людина перебуває в межах власної культури. Після того як людина потрапляє в оточення представників або предметів інших культур, вона розгублюється, довілля стає менш прогнозованим і невизначеним, потребує більше часу для ухвалення рішень. Згодом людина адаптується до нових умов, які дають змогу налагодити міжкультурну взаємодію. У глобальних умовах міжнародної морської діяльності крос-культурні контакти стають нормою, а не винятком, повсякденною реальністю. Що довше група людей співпрацює і розв'язує спільні завдання, то частіше вони знаходять найбільш адекватні й доцільні рішення, починають думати та діяти однаково. Культура формується залежно від навколишніх умов й адаптується до їхніх змін, тобто є підстави говорити про нероздільність культури та контексту.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, запропоновані в дослідженні педагогічні умови мають теоретико-практичне підґрунтя, оскільки вмотивовують вибір індивідуальної траєкторії щодо формування професійно значущих знань, умінь і навичок курсантів, уможливають варіативність навчального процесу та психологічного навантаження, узгоджених із кожним етапом формування готовності майбутніх судноводіїв до професійної комунікативної взаємодії. У процесі виокремлення педагогічних умов, спрямованих на інтенсифікацію навчального процесу майбутніх судноводіїв, сформульовано низку напрямів для подальших наукових розвідок: усвідомлення важливості міжкультурної взаємодії в процесі ухвалення рішень у нестандартних ситуаціях на морі; спрямування навчального процесу на полікультурність, інтеграцію та адаптацію фахівців уморській обстановці; розроблення спеціалізованих програм із залученням міжкультурних посередників – представників інших країн, обізнаних з морською діяльністю в іншій країні та професійним досвідом (стажування, обмін фахівцями); організація співробітництва з виробниками й експлуатантами суден зарубіжних держав, упровадження спільних стратегій у навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання / А. М. Алексюк, А. А. Аюризанайн, П. І. Підкасистий [та ін.]. Київ: ІСДО, 1993. 336 с.
2. Асріян В. Л. Формування спеціальних умінь у пілотів міжнародних авіаліній на основі міжпредметних зв'язків технічних дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Харківська інженерно-педагогічна академія. Харків, 2007. 16 с.
3. Бродова О. В. Психолого-педагогічні умови формування комунікативних умінь майбутніх пілотів. Наукові записки: збірник наукових статей. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 120. С. 78–85.
4. Вербицкий А. А. Новая образовательная парадигма и контекстное обучение. Монография / А. А. Вербицкий. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 1999. 75 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
6. Герасименко Л. С. Інтеграція дисциплін як педагогічна умова професійної адаптації викладачів іноземної мови в льотних навчальних закладах. Гуманітарний вісник. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Додаток 2 до № 3, Том VIII (33). Київ: Гнозис, 2011 р. С. 49–55.
7. Гуцина О. М., Крайнова О. А. Информационные ресурсы в системе управления образовательным процессом. Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серія: Педагогіка, психологія. Тольятти: Изд-во ТГУ, 2013. № 3 (14). С. 85–87.
8. Джежуль Т. С. Організаційно-педагогічні умови реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні вищої математики майбутніх судноводіїв. Perspective innovations in science, education, production and transport. 2013. № 4. С. 25–48.

9. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике. / Г.М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. Москва: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2005. 448 с.

10. Сметлікова В. Б. Підготовка майбутніх судноводів до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій. Дис. ... канд. пед. наук. Херсонський державний університет, Херсон, 2017. 305 с.

11. Сотер М. В. Формування готовності майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації. Дис. ... канд. пед. наук. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2018. 297 с.

12. Український педагогічний словник / [авт.-уклад. Гончаренко С.У.]. Київ: Либідь, 1997. 376с.

References

1. Aleksiuk, A.M. (1993). *Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv v umovakh intensyfikatsii navchannia* / A.M. Aleksiuk, A.A. Aiurzanain, P.I. Pidkasystyi [ta in.]. [Organization of independent work of students in conditions of intensification of training]. Kyiv: ISDO. 336 s. [in Ukrainian].

2. Asriyan, V.L. (2007). *Formuvannya spetsial'nykh umin' u pilotiv mizhnarodnykh avialinii na osnovi mizhpredmetnykh zv'yazkiv tekhnichnykh dystsyplin* [Formation of special skills in pilots of international airlines on the basis of interdisciplinary connections of technical disciplines]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk zi spetsial'nosti. Kharkiv. 16 s. [in Ukrainian].

3. Brodova, O.V. (2013). *Psykhologo-pedahohichni umovy formuvannya komunikatyvnykh umin' maybutnikh pilotiv* [Psychological-pedagogical conditions of formation of communicative skills of future pilots]. Naukovi zapysky : zbirnyk naukovykh statey. Seriya: Pedahohichni nauky. Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka., Vyp. 120. S. 78-85. [in Ukrainian].

4. Verbytskyy, A.A. (1999). *Novaya obrazovatel'naya paradyhma y kontekstnoe obuchenye. Monografyya* [New educational paradigm and context learning. Monograph]. Moskva: Yssledovatel'skiy tsentr problem kachestva podgotovky spetsyalystov. 75 s. [in Russian].

5. *Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy (z dod. i dopov.)* (2005). [Uklad. i holov. red. V. T. Busel]. [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Irpin': VTF "Perun". 1728 s. [in Ukrainian].

6. Herasymenko, L.S. (2011). *Intehratsiya dystsyplin yak pedahohichna umova profesiynoi adaptatsiyi vykladachiv inozemnoyi movy v lotnykh navchal'nykh zakladakh* [Integration of disciplines as a pedagogical condition of professional adaptation of foreign language teachers at flight schools]. Humanitarnyy visnyk. Dodatok 2 do № 3, Tom VIII (33). Tematychnyy vypusk «Vyshcha osvita Ukrayiny u konteksti intebratsiyi do yevropeys'koho osvith'oho prostoru». Kyiv: Hnozy. S. 49-55. [in Ukrainian].

7. Hushchyna, O.M. (2013). *Ynformatsyonnye resursy v systeme upravleniyya obrazovatel'nyy protsessom* [Information resources in the educational process management system]. Vektor nauky Tol'yatynskoho hosudarstvennoho unyversyteta. Seriya: Pedahohika, psykholohiya. Tol'yatty: Yzd-vo THU. № 3 (14). S. 85-87. [in Russian].

8. Dzheshul, T.S. (2013). *Orhanizatsiino-pedahohichni umovy realizatsii mizhpredmetnykh zv'yazkiv u navchanni vyshchoi matematyky maibutnikh sudnovodiiv* [Organizational-pedagogical conditions for the implementation of interdisciplinary connections in the teaching of higher mathematics of future navigators]. Perspective innovations in science, education, production and transport. № 4. S. 25-48. [in Ukrainian].

9. Kodzhaspyrova, H.M. (2005). *Slovar' po pedahohyke*. / H. M. Kodzhaspyrova, A.Yu. Kodzhaspyrov. [Dictionary on pedagogy]. Moskva: YKTs "MarT"; Rostov n/D : Yzdatel'skiy tsentr «MarT». 448 s. [in Russian].

10. Smelikova, V.B. (2017). *Pidhotovka maibutnikh sudnovodiiv do profesiino-orientovanoho spilkuvannya zasobamy keis-tekhnohii* [Preparation of future navigators for professionally-oriented communication by means of case-technologies]. Dys. ... kand. ped. nauk. Khersonskiy derzhavnyi universytet, Kherson. 305 s. [in Ukrainian].

11. Soter, M.V. (2018). *Formuvannya hotovnosti maibutnikh inzheneriv-sudnomekhanikiv do mizhkulturnoi komunikatsii* [Formation of future marine engineers' readiness to intercultural communication]. Dys. ... kand. ped. nauk. Ternopil'skiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka, Ternopil. 297 s. [in Ukrainian].

12. *Ukrayins'kyy pedahohichnyy slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. [avt.-uklad. Honcharenko S. U.]. Kyiv: Lybid', 1997. 376 s. [in Ukrainian].

ZHELYASKOV Vasyi, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Head of the Department of Humanitarian Disciplines, Danube Institute of the National University "Odessa Maritime Academy".

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE NAVIGATORS TO PROFESSIONAL COMMUNICATIVE INTERACTION

Abstract. The article focuses on the need to improve the training of future navigators in terms of their professional communication interaction. The author outlines the pedagogical conditions of the formation of future navigators' readiness for professional communication interaction. Introduction of pedagogical conditions aimed at the effective professional communication in English has been proposed. The efficiency of English language education based on interdisciplinary relations of professionally oriented disciplines has been offered; It was established that increasing the level of students' motivation to professional communication in English significantly contributes to the use of innovative learning technologies. Efficiency of professional interdisciplinary studying was proved. The use of interdisciplinary connections have become of paramount importance at higher maritime educational establishments. It requires involvement of teachers of maritime professional subjects into curricula and syllabi development, based on interdisciplinary approach. The pedagogical conditions, which were offered in the research, have theoretical and practical background, as they determine the choice of individual strategy concerning the forming of students' professional knowledge and skills, create possible variation of the educational process and psychological influence. The pedagogical conditions of the formation of future navigators' readiness for professional communication interaction include: ensuring a sustainable motivation of cadets of higher maritime educational institutions for professional communication interaction through the use of innovative teaching technologies; construction of educational process in higher maritime educational institutions on the basis of interpersonal relations of professionally oriented disciplines; 3) organization of the educational process of future navigators, taking into account aspects of intercultural interaction of marine crew members. Aforementioned pedagogical conditions are coordinated with every stage of professional preparation of future navigators. Further scientific research will focus on the orientation of the educational process on multiculturalism, integration and adaptation of marine professionals in the professional environment.

Key words: pedagogical conditions, innovative teaching technologies, interdisciplinary connections, future navigators, professional communication interaction, navigation safety.

Одержано редакцією: 24.01.2019 р.
Прийнято до публікації: 28.02.2019 р.